

**AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİ'NİN
ÜYE ÜLKELERE EKONOMİK SUÇ HAKKINDAKİ
TAVSİYESİ***

(Çev.) Dr. Öğr. Üyesi Selman DURSUN**

No. R (81) 12

*(Bakanlar Komitesi tarafından 25 Haziran 1981'de,
Bakan Yardımcılarının 335'inci toplantısında kabul edilmiştir)*

Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Statüsü madde 15.b şartları altında,
Ekonomik faaliyetin Avrupa Konseyi üye ülkelerinde dikkate değer büyü-
mesinin ve milletlerarası ekonomik ilişkilerin gelişiminin suçların işlenmesine
sebebiyet verdiğini dikkate alarak;

Ekonomik suçların¹:

- Çok sayıda kişinin (ortaklar, hissedarlar, çalışanlar, rakipler, müşteriler, alacaklılar), bir bütün olarak toplumun ve hatta ağır bir finansal yüke katlanmak zorunda olan veya dikkate değer gelir kaybına maruz kalan devletin kaybına neden olduğunu,
- Milli ve/veya milletlerarası ekonomiye zarar verdiğini,
- Ekonomik sistemin kendisinde belirli bir güven kaydına neden olduğunu dikkate alarak;

Bu suç türünün gerek milli gerekse milletlerarası düzeyde önemli hukuki sorunlara sebebiyet verdiğini dikkate alarak;

Bu tür suçu, öncelikle medeni hukuk, ticaret hukuku ve idare hukuku tedbirleriyle önlemeye çalışmanın arzu edilebilirliğini dikkate alarak;

Medeni hukuk, ticaret hukuku ve idare hukukunun, gerektiğinde ceza hukuku tarafından güçlendirilmesi veya takviye edilmesi gerektiğini dikkate alarak;

* Bu metnin İngilizce orijinal hali, <https://rm.coe.int/09000016804cae97> [Erişim Tarihi: 30.06.2018] adresinden alınmıştır.

** İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (e-posta: sdursun@istanbul.edu.tr) ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3944-2290>

¹ Bakınız ek: Ekonomik suçlar listesi.

Ekonomik suçun etkili kontrolünün, geleneksel suçlarla ilgili ceza adaleti sistemindeki dengeyi sağlayacağını, böylece sistemin işleyişine dair kamu güvenini artıracığını dikkate alarak;

Bu kötülüğe karşı gecikmeksizin ortak suç politikası ilkelerini geliştirmenin ve bu alanda karşılıklı yardımları artırmanın Avrupa Konseyi üye ülkelerinin üstün yararına olduğuna kani olarak;

Stockholm'de 1973'te yapılan 8'inci Avrupa Adalet Bakanları Konferansı'nın sonuçlarını göz önünde tutarak;

Strazburg'da 1976'da yapılan 12'inci Kriminolojik Araştırma Enstitüleri Müdürleri Konferansı sürecini göz önüne alarak;

I. Üye ülke hükümetlerinin, ticari faaliyet hakkındaki mevzuatlarını, tutarlı ve kapsamlı bir standartlar setinin tüm ilgililer için kolayca anlaşılabilirliğini, keza gelecekteki ekonomik ve teknolojik bir gelişmenin sonucu olarak da ortaya çıkabilecek olan ekonomik suçla başa çıkmaya yeterli esneklikte bir hukuk sistemini geliştirme ihtiyacı ışığında gözden geçirmelerini tavsiye eder;

II. Üye ülke hükümetlerinin, özellikle:

1. Ekonomik suçun önlenmesine, özellikle aşağıdaki hususlar hakkındaki kanuni hükümlere ilişkin olarak daha fazla ilgi göstermelerini tavsiye eder:

- Ticari bir şirket kurmak ve/veya işletmek için gerekli asgari fonlar,
- Ticari şirketlerin devlet tarafından tutulan özel sicillere girmesi için aranacak şartlar ve sağlanacak özellikler
- Ticari şirketlerin defter tutması ve bunların yetkili organlar tarafından denetimi,
- Şirketlerin devlet daireleri tarafından periyodik teftişi ve ciddi usulsüzlüklerden şüphelenildiğinde şirketler hakkında idari soruşturmanın yapılması;

2. Kamuyu özellikle tüketicileri, iş dünyasındaki suiistimallerden ve kötü uygulamalardan korumak için bir kamu denetçisinin görevlendirilmesi imkânını incelemelerini;

3. Ekonomik suçun kontrolü için sorumlu merciler arasındaki işbirliğini geliştirmelerini;

4. Kamuyu ekonomik suça karşı kullanabilecekleri haklar ve çareler hakkında bilgilendirmeyi ve mercilere ulaşmayı kolaylaştırarak, kamuyu, koruma için onlara başvurmasını teşvik etmelerini;

5. İş dünyasındaki ticaret odalarını ve diğer grupları, iş ahlakı kurallarını oluşturmaları için teşvik etmelerini tavsiye eder.

III. Üye ülke hükümetlerinin:

1. Ekonomik suçların saptanmasını ve ceza muhakemesini başlatmayı kolaylaştırmaya yönelik adımlar atmalarını, özellikle:

- Ekonomik suçun kontrolünde uzmanlaşmış polis birimleri oluşturmalarını,
- Kovuşturma makamlarında ekonomik davalarda uzmanlaşmış bölümler oluşturmalarını,
- Polis ve ekonomik suçlarla ilgilenen diğer soruşturma organları için, uygun olduğunda yeterli kariyer yapılarıyla da ilişkili olan bir uzmanlık eğitimi sağlamalarını,
- Ekonomik suç mağdurlarına tazminat taleplerini kişisel olarak ceza muhakemesinde ortaya koyma hakkını vermelerini veya eğer zaten bu haktan yararlanıyorlarsa yükümlülüklerini daha kolay hale getirmelerini,
- Belirli mağdur birliklerinin ceza muhakemesine taraf olabilmesi imkânını incelemelerini;

2. Ekonomik suç alanında hızlı ve etkili bir ceza adaletini sağlamak için gerekli tüm adımları atmalarını, özellikle:

- Ekonomik davalarla uğraşan hâkimler için uzmanlık eğitimi sağlamalarını,
- Belirli meslekler (ör. bankacılık) için sır saklama kurallarını gözden geçirmelerini,
- Diğer kamu mercilerine, ceza muhakemesi makamlarına ceza muhakemesi için gerekli bilgileri sağlamaları için izin vermelerini veya onları teşvik etmelerini,
- Tüzel kişilerin ceza sorumluluğu kavramının kabulü veya en azından ekonomik suçlar açısından aynı amaçlara hizmet eden diğer düzenlemelerin yapılması imkânını incelemelerini,
- Ekonomik suçları kovuşturmakla sorumlu makamları aşırı gecikmelerden kaçınmaları için teşvik etmelerini tavsiye eder;

3. Ekonomik suçlar için olan adli cezalara dair mevzuatlarını, aşağıdakiler açısından gözden geçirmelerini tavsiye eder:

- Hürriyeti bağlayıcı cezaların ağır suçlar söz konusu olduğunda uygun kullanımı,
- Para cezalarını suçluların finansal durumuna ve işlenen ekonomik suçların ağırlığına daha iyi tekabül eder hale getirme ve para cezasının

üçüncü bir kişi, özellikle suçun yararına işlendiği kişi tarafından ödemesini önlemek için kanuni veya diğer yollara başvurma,

- Meslekten yoksun bırakmaların temel cezalar olarak öngörülmesi ve mağdura tazminatın uygun olaylarda bir ceza haline getirilmesi;

IV. Üye ülke hükümetlerinin:

- Kriminolojik araştırmayı kolaylaştırmak ve bu tür suçların önlenmesini ve cezalandırılmasını takviye için ekonomik suç hakkında detaylı istatistikler tutmalarını,
- Ekonomik suçun nedenleri, tezahürleri ve sonuçlarına ve bu alandaki önleyici ve cezalandırıcı tedbirlerin etkinliğine yönelik araştırmaları teşvik etmelerini ve desteklemelerini tavsiye eder;

V. Üye ülke hükümetlerinin milletlerarası düzeydeki işbirliklerini yoğunlaştırmalarını, özellikle:

- Cezai Konularda Karşılıklı Yardım ve Suçluların İadesi Hakkında Avrupa Sözleşmesini, bunun protokollerini ve ekonomik suçun kovuşturulmasını ve cezalandırılmasını kolaylaştıran diğer milletlerarası belgeleri imzalamalarını ve onaylamalarını,
- Daha çok Avrupa Konseyi'nde cezai konularda karşılıklı yardım kurlarının uyumlaştırılmasının arzu edilebilirliğini incelemelerini ve üye ülkelerin ceza hukuklarının ekonomik suçun bastırılmasındaki uygulama alanını özellikle yardımı sınırlayan iç hukukların tashihi açısından belirlemelerini tavsiye eder;

VI. Üye ülke hükümetlerinin, Avrupa Suç Sorunları Komitesi'nin (CDPC) ekonomik suç hakkındaki raporunu uygun merciler arasında geniş bir şekilde yaymalarını tavsiye eder.

Tavsiye No. R (81) 12'ye Ek

Ekonomik suçların listesi

Ekonomik suçun tam bir tanımını vermenin genel olarak kabul edilen zorluğu nedeniyle, kavramın bir suç listesi (konuya ilişkin) ve bir dipnot (neden olunan kayıplara ve failin tasvirine ilişkin) yoluyla sınırlanması gerekli görülmüştür.

Tavsiyede bahsedilen suçlar aşağıdakilerdir:²

1. Kartel suçları;
2. Çok milletli şirketlerin hileli uygulamaları ve ekonomik durumu suiistimali;
3. Hileli tedarik veya devletin veya milletlerarası kuruluşların hibe-lerinin suiistimali;
4. Bilgisayar suçu (ör. veri hırsızlığı, sırların ihlali, bilgisayarla işlenmiş verinin manipülasyonu);
5. Sahte firmalar;
6. Şirket bilançolarının taklidi ve defter tutma suçları;
7. Şirketlerin ekonomik durumu ve ortaklık sermayesi hakkında dolandırıcılık;
8. Bir şirket tarafından, çalışanlara ilişkin güvenlik ve sağlık standartlarının ihlal edilmesi;
9. Alacaklıların zararına dolandırıcılık (ör. iflas, fikri ve sınai mülkiyet haklarının ihlali);
10. Tüketici dolandırıcılığı (özellikle mallara ilişkin sahtecilik ve yanıltıcı beyanlar, kamu sağlığına karşı suçlar, tüketicinin zayıflığını veya tecrübesizliğini suiistimal);
11. Haksız rekabet (rakip şirketin çalışanına rüşvet dâhil) ve yanıltıcı reklamcılık;
12. Mali suçlar ve işletmeler tarafından sosyal maliyetlerin kaçırılması;
13. Gümrük suçları (ör. gümrük vergilerini kaçırma, kota sınırlamalarını ihlal);
14. Para ve döviz düzenlemelerine ilişkin suçlar;
15. Borsa ve banka suçları (ör. hileli borsa manipülasyonu ve kamunun tecrübesizliğini suiistimal)
16. Çevreye karşı suçlar

² Özellikle olmayan suçlar (yani No. 3, 4, 9, 12, 13, 14, 15 ve 16) sadece önemli bir kayba sebep olduğunda veya sebep olma riski oluşturduğunda, suçlular yönünden özel bir ticari bilgi gerektirdiğinde ve iş adamları tarafından mesleklerini veya işlevlerini icrada işlendiğinde dikkate alınmalıdır.

